

10.9.25

תוכנית upapp mind:

הנחיה לשילוב מפגש עם הילד/ה במסגרת ההתערבות

על מנת להעשיר את התהליך הטיפולי ולהעמיק את הבנתנו הקלינית, אנו מבקשים להנחות על הוספת מפגש אחד משותף להורים ולילד/ה, במהלך הפגישה השנייה או השלישית של הטיפול. מסמך זה נועד להציג את הרציונל הקליני לציפייה לפגוש את הילד/ה במסגרת ההתערבות, ולהציע קווים מנחים מעשיים ואתיים לקיומו. חשוב להדגיש כי המוקד הטיפולי נשאר בהורים, והמפגש עם הילד משמש כלי להעמקת העבודה עימם, ולא כסטייה מהמודל המרכזי. במידה שיש התנגדות של ההורה/ים לקיום מפגש עם הילד, ו/או שהמטפל מתרשם כי אין בכך כל צורך או ערך קליני משמעותי או שהמפגש עם הילד לא יכול להיערך מסיבות מהותיות, עליו לציין מפורשות ולתעד במערכת.

1. הרציונל לשילוב מפגש עם הילד

קיום מפגש אחד משותף עם הילד מאפשר לנו לעבור מדיווח עקיף של ההורים להתבוננות משותפת וחוויתית בדינמיקה המשפחתית ב"כאן ועכשיו", ומציע התרשמות בלתי אמצעית מהאינטראקציה הורה-ילד. ניתן ללמוד על דפוסי תקשורת והתקשרות, אופני הצבת גבולות, מידת הרגישות ההורית והאופן בו ההורים מגיבים למצוקת ילדם, לעיתים באופן שונה מדיווחיהם המילוליים. למשל, נוכל לראות כיצד הורים מגיבים לילד עם חרדה שאינו מדבר עם מטפל זר: האם הם מגוננים? לוחצים? מבטלים את תחושותיו? התבוננות זו מספקת מידע קליני יקר ערך, החיוני לגיבוש פורמולציה מדויקת יותר של הקושי ההורי.

המפגש מעביר לילד מסר מיטיב: "ההורים שלך חושבים עליך, דואגים לך ופונים לקבל עזרה כדי להבין אותך טוב יותר". מסר זה מפחית את הסיכון שהילד יחוה את הטיפול כתהליך סודי המתרחש מאחורי גבו ומחזק את האמון. יתרה מזאת, זהו מודלינג לכך שההורה פונה לעזרה, כאקט של אחריות וכוח, ולא של חולשה או כישלון.

לעיתים קרובות ההורים הם אלו שמבקשים בעצמם שהמטפל יפגוש את הילד, והיענות לבקשה זו, תוך מסגור נכון, מחזקת את הברית עימם.

2. עמדה מקצועית, הבהרת ציפיות ותיאום מטרות

הימנעות מהפיכת הילד ל"מטופל המזוהה" (Identified Patient): קיום המפגש בנוכחות ההורים מדגיש כי המוקד אינו "בעיה" אצל הילד, אלא הדינמיקה והיחסים במערכת המשפחתית. אנו לא עורכים תצפית על הילד או מבקשים "לתקן אותו", אלא מקיימים התייעצות משותפת שמטרתה לסייע להורים בתפקידם. המסגור הוא: "באנו יחד כדי לחשוב איך לעזור לאמא ואבא להיות ההורים שהם רוצים להיות עבורך".

חשוב להבהיר להורים כי מטרת המפגש אינה אבחון פסיכולוגי. מפגש בודד אינו מאפשר גיבוש אבחנה, ולרוב אינו מספק מידע עובדתי חדש מעבר למה שההורים כבר דיווחו. ערכו המרכזי הוא בהתבוננות המשותפת על האינטראקציה ב"כאן ועכשיו" של החדר הטיפולי.

3. הנחיות מעשיות לקיום המפגש

יש להסביר להורים מראש את מטרת המפגש, תוך הדגשת הרציונל לעיל. חשוב לתאם ציפיות, להבהיר שהילד אינו "במבחן", ושהמטרה היא למידה משותפת, ולהדגיש שהפגישה היא כלי עבודה עבורם.

יש להנחות את ההורים כיצד להציג את המפגש לילד באופן מותאם גיל, ישיר ובגובה העיניים. למשל: "אנחנו נפגשים עם שלומית ששוחחנו איתה, כדי שהיא תעזור לנו להיות הורים יותר טובים בשבילך. היא רוצה להכיר גם אותך כדי להבין אותנו טוב יותר".

4. התאמות על פי גיל

ילדים צעירים (גילאי 3-6)

בגילאים אלו, המפגש עם הילד אינו חובה. הוא יתקיים בעיקר אם הנושא עולה על ידי ההורה, ולאחר בירור משותף שבו המטפל משתכנע כי יש למפגש ערך קליני מוסף (למשל, ההורים מתארים התנהגות חריגה ומבקשים שהמטפל יתרשם בעצמו). המפגש יתבסס על משחק ויצירה, המהווים את שפתו הטבעית של הילד. המטפל יתבונן באופן שבו הילד משחק, כיצד הוא נעזר (או לא נעזר) בהוריו, וכיצד הם מגיבים אליו.

ילדים בגיל בית ספר יסודי (גילאי 7-11)

המפגש יהיה משותף לכל אורכו. ניתן לשלב שיח קצר עם פעילות משחקית או יצירתית. חשוב לתת לילד מקום לבטא את עצמו, גם אם בקצרה, ולהתעניין בעולמו: "שמעתי מאמא ואבא שבתקופה האחרונה יש לפעמים ריבים בבית סביב הכנת שיעורים. רציתי לשמוע גם ממך, איך זה מרגיש לך?"

מתבגרים (גיל 12 ומעלה)

יש להכין את המתבגר/ת מראש למבנה המפגש. מומלץ להתחיל בשיחה משותפת של כ-15-20 דקות, ולאחר מכן להציע למתבגר/ת להישאר לשיחה אישית עם המטפל. יש לערוך חוזה ברור לגבי סודיות מול המתבגר/ת. חשוב להבהיר מה יישאר חסוי ומה ישתף המטפל עם ההורים (לרוב, נושאים כלליים ותובנות, למעט מצבי סיכון בהתאם לחובת הדיווח): "אני כאן כדי לעזור להורים שלך, אבל חשוב לי מאוד לשמוע גם את נקודת המבט שלך. מה שנדבר עליו בינינו יישאר בינינו, אלא אם אשמע על משהו שמסכן אותך או מישהו אחר".

סיכום

הצלחת המהלך תלויה ביכולתנו למסגר אותו נכון. עלינו לשמור בעקביות על עמדה מקצועית המדגישה כי ההתערבות היא עבור ההורים ובשבילם. התייעוד בתיק הרפואי יתמקד בתובנות שעלו לגבי התפקוד ההורי והדינמיקה המשפחתית, וכיצד מידע זה ישרת את המשך הטיפול.

בברכה,

ד"ר ניר ויטנברג

המנהל המקצועי